

**Institutul de Istorie „George Barițiu”
Academia Română – Filiala Cluj**

Elite și educație în România interbelică 1919-1939

rezumat

Conducător științific
C.S. I dr. Lucian Nastasă-Kovács

Doctorand
Constantin-Dragoș Sdrobiș

2014

Cuvinte-cheie: elite intelectuale, educație superioară, șomaj intelectual, Serviciul Social

Teza își propune să evidențieze efectul politicilor culturale ale României asupra studențimii, o direcție deja consacrată, în sociologie mai ales, de studiile lui Pierre Bourdieu pe acest subiect. Relația dintre studențime, universitate și societate a devenit o temă prolifică în istoriografia mondială mai ales în anii 1960. Puternicele revolte studențești din Franța sau SUA au determinat pe unii autori să vadă în studențime mai mult decât un simplu obiect al învățământului superior. S-a ajuns la concluzia că lipsa de cointeresare a studențimii a fost principala cauză a reacțiilor virulente din partea acesteia. În studiul său dedicat acestor proteste, *University, Students and Society* (1972), Margaret Scotford Archer atrage atenția asupra a trei relații esențiale pe care învățământul superior le dezvoltă într-o societate: interacțiunea cu mediul politic, cu economia și cu procesele de stratificare și diferențiere socială.

Toate aceste trei aspecte enumerate de Archer se restrâng la o singură problemă și la emergența a trei actori cu scopuri și metode diferite în rezolvarea acestui deziderat. Problema centrală a învățământului superior, în interbelic dar și după 1945, a fost „autonomia universitară”, iar cei trei actori implicați în trasarea granițelor noii idei de universitate au fost statul, corpul academic și studențimea. Nu intră în discuție factorul financiar, pentru că mai peste tot – în România și Europa deopotrivă – instituțiile de învățământ superior au fost dependente de stat. În schimb, autonomia universitară însemna libertatea de a decide asupra liniilor de studiu, de a stabili criteriile de admitere ale studenților sau de a coopta corpul profesoral.

În cazul României interbelice, procesul educației debutează cu un consens între cei trei actori. Statul urmărește în intervalul 1918-1928 să centralizeze și să uniformizeze educația, urmărind totodată să declanșeze o „ofensivă culturală” ca formă de estompere a diferențelor regionale și de (re)definire a națiunii române ca *unitate culturală*. Printr-o astfel de politică culturală, statul urmărea să preîntâmpine eventualele derapaje sociale ce puteau surveni ca urmare a altor două „revoluții” sociale: reforma pământului și acordarea votului universal. Dar scopul acestei „ofensive culturale” avea și o latură administrativă. Încurajarea tinerilor de a urma cursurile educației superioare însemna totodată și o formă de a asigura formarea unei noi *elite birocratice* care să înlocuiască elitele administrative aparținând minorităților naționale, fapt vizibil mai ales în noile provincii unite cu Vechiul Regat la 1918 (Transilvania, Bucovina, Basarabia). Universitatea a aderat imediat la noua sa misiune, care

nu făcea decât să îi sporească prestigiul social, în timp ce tineretul era convins că doar prin educație noul stat va deveni unul autentic românesc.

Primul clivaj între stat și universitate, pe de o parte, și studențime, de cealaltă parte, iese la iveală în 1922. Istoriografia a reținut din această puternică mișcare studențească cu precădere aspectul ei naționalist și antisemit. Dar, dincolo de acest aspect, anul 1922 reprezintă debutul studențimii ca vector al activismului social. Și revin iarăși la problema autonomiei universitare. În fața acestor proteste de amploare, autoritățile universitare au preferat să suspende cursurile și să solicite sprijinul statului. Pentru studențime devenise evident că statul nu avea doar rolul de unic finanțator al învățământului superior, ci rămânea și principalul decident în dezvoltarea și funcționarea universității. Totul se întâmpla de sus în jos, adică lipsa autonomia universitară. Singura autoritate cu care se putea negocia era Statul, de aici și ideea că organismul de negociere colectivă al studenților trebuie să fie situat la același nivel cu autoritatea, adică la nivel național. În fine, înființarea unei uniuni naționale a studenților urmărea alte două aspecte esențiale, ce se completau reciproc: minimizarea interferențelor politicului și maximizarea șanselor unei reforme universitare care să aducă în prim-plan studențimea. Oricum, coexistența asociațiilor studențești și a partidelor politice în Universitate a creat mediul propice pentru politizarea studențimii. De aici și viitoarele regulamente universitare care interziceau studenților activitățile politice în interiorul Universității iar, mai târziu, chiar și participarea la acțiuni politice în afara zidurilor Universității.

Începând cu 1929 relația stat – corp academic – studențime intră în cea de a doua etapă. Confruntat cu efectele dezastruoase ale crizei economice și cu incapacitatea de a controla fluxul tineretului spre studiile universitare, statul aplică unele măsuri care vizau mai degrabă efectele, decât cauzele. De pildă, încă din 1925 statul român încearcă să limiteze accesul înscrierilor prin introducerea bacalaureatului; o măsură necesară, dar insuficientă. Apoi, își îndreaptă atenția și asupra universității. Legea învățământului superior din 1932 a fost percepută aproape de către toți universitarii ca o încălcare a autonomiei universitare. Pe lângă încercările statului de a pune laolaltă universitatea și celelalte școli de educație superioară (politehnicile, academiile comerciale sau agronomice etc.), înființarea Consiliului Interuniversitar a fost primită cu o evidentă reticență. Corpul academic își vedea știrbit prestigiul, iar autonomia universitară devenea aproape nulă, deși *de jure* se stipula contrariul.

Reacția studențimii a fost la fel de sugestivă, dar insuficient înțeleasă și analizată, din cauza faptului că istoriografia nu a evidențiat suficient legătura dintre educația superioară și economie. Pe scurt, această legătură se fondează pe trei piloni centrali: crearea unei forțe de

muncă de înaltă specializare, pregătire profesională și eficiență socio-economică. Primul efect este cel al diversității educaționale (studii administrative, litere și arte, științe, medicină, studii politehnice etc.), care se răsfrânge și asupra modului în care sunt receptați studenții și Universitatea în sine. Cel de-al doilea efect este gradul în care anumite specializări corespund cerințelor pieței forței de muncă. Unele universități au ales să-și armonizeze curriculum-ul cu exigențele pieței, în timp ce altele, sub impactul modelului german humboldtian, au preferat să stabilească gradul de calitate a actului educațional în funcție de valorile academice predominante. La extrem, această ultimă opțiune – des invocată de universitarii români interbelici – a transformat unele facultăți în mecanisme de cooptare de noi membri, responsabilitatea socială și economică fiind repudiată în favoarea „prezervării autonomiei”. În schimb, pentru studenți perioada studiilor se transformă într-una a accentuării sentimentului de insecuritate economică.

Astfel, viziunea statului român asupra învățământului superior ca mecanism de inoculare a culturii naționale și prea puțin ca mecanism de alocare socio-profesională, pregătește răspunsuri „iraționale” din partea studențimii. După cum voi arăta, funcția economică a universității reprezenta un subiect de polemică în majoritatea statelor europene. Deși sistemul versaillez proclama libertatea națiunilor din punct de vedere politic, din punct de vedere economic dezvoltarea este sinonimă cu autarhia și cu protecționismul (curente revigorate de efectele dezastruoase ale mării crize economice). Drept consecință, după 1930 universitățile naționale europene au alunecat tot mai mult pe panta naționalismului, dând naștere unui paradox: națiuni majoritare libere în propriile lor state, dar cu cetățeni-prizonieri ai unui mediu economic incapabil să ofere debușeele mobilității sociale. Ar mai trebui să adaug că, spre deosebire de zilele noastre, puțini erau cei care să creadă că reușita socială se putea realiza prin emigrație.

Revenind la răspunsurile „iraționale”, o primă variantă, lipsită de anvergură politică, este cea a „aventurii intelectuale”, moda intelectualului în care studiul este un scop în sine. Simptomatică pentru această orientare este lupta acestui tineret de a crea o cultură română majoră. Faptul că *a fi intelectual* era o modă în acea perioadă devine vizibil prin efervescența publicistică a perioadei. Ca dovadă a „aventurii intelectuale”, am ales să surprind polemica asupra *generaționismului* și a *intelectualului*, definatorii pentru un tineret care își creează o identitate distinctă în sânul societății. Alături de figura intelectualului, se sedimentează și identitatea studentului român, în tripla sa funcție: client al Universității, aspirant la o profesie intelectuală și actor al vieții sociale și politice.

Prin cealaltă reacție se încearcă reformarea statutului studentului și obligarea statului să creeze debușuri pentru absolvenții de studii superioare. De aici și preocupările legate de o reformă a pieței muncii, care să acorde un statut clar precizat muncii intelectuale. Tot aici se dezvoltă un filon „naționalist”, urmărind eliminarea concurenței „străinilor” și eliminarea „bătrânilor și a politicianismului” din structura statului român.

Nu ar trebui să credem că aceste două opțiuni se excludeau reciproc. Mulți dintre cei care au preferat „aventura intelectuală” vor dezvolta o apetență crescută și pentru „aventura politică”. De fapt, ei vor construi fundamentul ideologic care va sta la baza unui „proiect revoluționar” de schimbare a societății. Acesta este subiectul primei părți a tezei: filierele prin care ideea de elită (din apanaj al gerontocrației și al aristocrației) trebuia să devină trăsătură a tineretului, indiferent de originea sa socială. Viziunile asupra a ceea ce trebuia să fie intelectualul, cele relative la tipul de regim politic și la tipul de educație converg, în ultimă instanță, într-un proiect utopic al tineretului de „reformare radicală a socialului”.

După 1933, radicalizarea politică și criza democrației conduc societatea și statul spre o concurență neconciliantă. Statul român nu a fost capabil să convertească educația într-un mecanism de control social al tineretului și de mobilitate socială. În schimb, România devenea barometrul limitelor meritocrației într-o societate agrară.

Acesta ar urma să fie ultimul aspect al tezei, și anume concurența dintre statul regelui Carol al II-lea și mișcarea legionară asupra proiectului societal. Dacă într-o primă fază însuși Carol al II-lea, prin relația sa apropiată de Nae Ionescu, încuraja *mișcarea legionară*, ruptura devine decisivă după asasinarea premierului I.G. Duca la 30 decembrie 1933 de către *NiCaDori*. Încercând să implementeze propriul model de control asupra tineretului, regele Carol acordă o tot mai mare putere de decizie lui Dimitrie Gusti. E vorba de o relație care se înfiripă în timpul mandatului de ministru al Instrucțiunii Publice, portofoliu pe care sociologul îl deține în guvernarea național-țărănistă (august 1932 – noiembrie 1933) și se consolidează în 1934, când Gusti este numit președinte al Fundației Culturale Regale.

Neputând să își impună controlul asupra tineretului legionar, ceea ce a urmat a fost, în viziunea regelui Carol al II-lea, anihilarea acestei mișcări și o nouă variantă de mobilizare și control social a tineretului: *Straja Țării*. Iar faptul că și Gusti remarca potențialul radicalizant al tineretului studentesc urban, soluția pentru decongestionarea marilor orașe de această masă critică a fost formulată prin *Legea Serviciului Social* din 1938. Atât mișcarea legionară, cât și străjeria au reprezentat mecanisme de coagulare și utilizare politică a tineretului. Nu e nici o noutate că prima inițiativă își regăsește originile în mediul studentesc – bulversat de limitarea accesului spre pozițiile de conducere, cu tendințe din ce în ce mai xenofobe și care manifestă

o repulsie crescândă față de *bătrâni*. Pe de altă parte, străjeria este opera lui Carol al II-lea și a lui Gusti, în speranța de a asigura sprijinul tineretului pentru noul regim autoritar carlist. Dimitrie Gusti exprima clar țelul serviciului social: crearea unei noi intelectualități, legată de satul românesc și obediență statului: „Pentru acei care sunt destinați să facă parte din clasa conducătoare a unei țări, este extrem de utilă trecerea printr-o perioadă de muncă directă, de anchetă și de acțiune socială, în mijlocul clasei țărănești, ale cărei mizerii și măreții nu le vor putea cunoaște altfel”. E vorba de o nouă intelectualitate, ce trebuia să facă dovada capacității de administratori și creatori ai lumii românești, adică operă de „umanitate constructivă”. Pentru Gusti era doar o întoarcere la normalitate, după o perioadă în care „intelectualilor noștri, în cea mai mare parte de origine țărănească, o anumită instrucție eronată le-a dat gustul exclusiv pentru viața citadină și birocratică. A venit vremea ca această stare de lucruri să înceteze”¹.

Dintre cei trei actori care au pornit la drum în 1918, se observă că universitatea și corpul academic încheie această perioadă înfrânți. Deciziile luate de stat trec dincolo de voința universitarilor (ca limitarea numărului de studenți sau reforma universitară din 1937, prin care se elimina principiul autonomiei universitare), în timp ce studențimea încetase să mai vadă în Universitate o autoritate.

Teza este construită pe această schemă interpretativă a relației dintre stat, universitate (corpul academic) și studențime. Așa cum sublinia Margaret Scotford Archer, tipul de relație dintre universitate și mediul politic determină gradul de coeziune al asociaționismului studențesc, în timp ce relația educației superioare cu economia influențează orientarea dominantă a acțiunilor studențești². În primul caz, un centralism perceput ca represiune, iar în cel de al doilea caz, un stat incapabil să rezolve problema șomajului intelectual. În aceste condiții, studențimea construiește imaginea unui stat care îi refuză dreptul de a participa la conducerea țării. Iar pentru a schimba efectiv statul, succesul acțiunilor studențești depindea în mare măsură de capacitatea de a capta cel puțin simpatia altor grupuri sociale. Transformarea problemei studențimii și a universității în general într-un punct nevralgic al României interbelice denotă abilitatea politică a tinerei generații, dar și eficiența socială a intelectualului.

Sursele utilizate pentru materializarea acestui demers sunt deopotrivă edite cât și inedite. Având în vedere că problema șomajului intelectual nu a fost analizată distinct în

---

¹ Dimitrie Gusti, *Principiile și scopurile Serviciului Social*, București, Fundația Culturală Regală Principele Carol, 1939, pp. 19-20.

² Margaret Scotford Archer, *Introduction*, în Margaret Scotford Archer (editor), *Students, University and Society (a comparative sociological review)*, London, Heinemann Educational Books, 1972, p. 30.

istoriografia românească, multe informații au putut fi obținute din lucrări din epocă des citate, dar poate prea puțin analizate. O atenție deosebită am acordat analizelor realizate în epocă de două personalități. Dimitrie Gusti a fost preocupat de misiunea universității încă din 1923, când prelucrează împreună cu studenții săi un program de activitate studentească, menit să amelioreze starea materială a studențimii. Apoi, ca ministru al instrucțiunii, ca director al Fundațiilor Regale și ca președinte al Serviciului Social al Tineretului, impactul său a fost mai mult decât decisiv. Cel de-al doilea personaj a fost Constantin Kirițescu. Director al Direcției Învățământului Secundar și apoi a Direcției Învățământului Superior din cadrul Ministerului Instrucțiunii Publice, Kirițescu este figura tehnocratului, care cunoaște cel mai bine problemele Ministerului Instrucțiunii Publice. Drept recunoaștere a meritelor sale, în ciuda numeroaselor guverne interbelice, el își păstrează poziția de conducător din umbră al educației interbelice, iar analizele sale depășesc spiritul demagogic-declamativ.

Presă reprezintă de departe cel mai bun instrument de a evalua gradul de reverberație a anumitor probleme în epocă, evidențiind preocuparea pentru probleme precum ideea de generație, identitatea intelectualului, supraaglomerarea universităților, finalitatea educației superioare, șomajul intelectual sau serviciul social al tineretului. Ca mecanism de selecție, am încercat să analizez ziare sau reviste cu orientări ideologice cât mai diverse, pentru a avea o imagine cât mai adecvată a spiritului dominant al epocii.

În fine, în ceea ce privește sursele inedite, cele arhivistice, am consultat cu precădere fondurile Ministerului Instrucțiunii Publice și ale Fundațiilor Culturale Regale, mai ales anii 1934-1939. De altfel, partea a treia a tezei urmărește reconstituirea perioadei Serviciului Social al Tineretului, fiind un fond foarte puțin analizat. Aș include în categoria surselor inedite și Dezbaterile Parlamentare, utilizate pentru a surprinde atmosfera în care au fost adoptate anumite legi ca reforma universitară din 1932 sau legea muncii pentru interes obștesc din 1937. Nu de puține ori, datorită acestor dezbateri, se pot decela mobilurile care au condus spre anumite decizii.

Ca tipuri de discurs, prima parte a tezei este o încercare de istorie a mentalităților și de istorie a ideilor intelectuale care se cristalizau în epocă. Ideile de elită, generație, intelectual și muncă intelectuală încep să fie „democratizate” și demontate tot mai mult, mai ales după 1918. Oricine era liber să analizeze aceste subiecte dar, mai mult decât atât, prin însăși promovarea acestor idei se urmărea schimbarea. Cea de-a doua parte a tezei este dedicată în exclusivitate ideii de universitate, privită mai ales prin prisma funcțiilor sale economice. Consecință firească este analizarea fenomenului șomajului intelectual, prin utilizarea (poate prea excesivă) a unor date statistice. Cât despre partea a treia, aceasta ar fi o reconstituire pe

baza materialelor de arhivă a unui fenomen vremelnic de inginerie socială de mobilizare a tineretului: Serviciul Social al Tineretului.

Deși lucrarea are la prima vedere un aspect eclectic (atât prin prisma subiectelor abordate, cât și prin tipul de discurs utilizat), sunt convins că filonul istoric este păstrat prin legătura indisolubilă dintre tineret, intelectuali, Universitate și societate, o legătură tot mai greu de ignorat de către mediul politic în România interbelică. De fapt, într-o societate agrară, imobilă și cu rudimente de modernizare, tineretul universitar devine principala amenințare la adresa unei elite politice conservatoare și lipsită de un proiect amplu de reformare a statului.

Cuprins

Introducere	Error! Bookmark not defined.
Educația superioară interbelică, între imperativul construcției identitare și limitele unei economii agrare.....	Error! Bookmark not defined.
De ce ar trebui să se rescrie istoria?.....	Error! Bookmark not defined.
O cronologie alternativă a perioadei interbelice	Error! Bookmark not defined.
Educația românească interbelică: teorii actuale și cronologie procesuală.....	Error! Bookmark not defined.
1. Cum să convertești privilegiile în drepturi.....	Error! Bookmark not defined.
(geneza <i>elitelor</i> în spațiul românesc în secolul al XIX-lea).....	Error! Bookmark not defined.
Elitele: originea unui concept	Error! Bookmark not defined.
De la <i>classe dirigeante</i> spre <i>noblesse d'état</i> : consacrarea elitelor prin educație.....	Error! Bookmark not defined.
Modernitatea în spațiul românesc: o exigență importată?	Error! Bookmark not defined.
Meritocrația în spațiul românesc: ciocoi vechi și noi	Error! Bookmark not defined.
„Avem noi adevărați intelectuali?”	Error! Bookmark not defined.
Conturarea identității intelectualului român la cumpăna secolelor XIX-XX.....	Error! Bookmark not defined.
Abordări în istoriografia română	Error! Bookmark not defined.
Savanți și intelectuali: de la putere universitară la putere editorială.....	Error! Bookmark not defined.
Intelectualul în fața războiului: oportunism, compromis și „colaboraționism”.....	Error! Bookmark not defined.
Procesul ziaristilor	Error! Bookmark not defined.
O identitate disputată în România interbelică: intelectualul.....	Error! Bookmark not defined.
Între tribulații generaționale și diferențe specifice.....	Error! Bookmark not defined.
Intelectualul de după război și încercarea de încarnare a utopiei ..	Error! Bookmark not defined.
România interbelică: <i>tânăra generație</i> și obsesia primenirii.....	Error! Bookmark not defined.
Intelectualul interbelic	Error! Bookmark not defined.
Camil Petrescu și „ultima revoluție”: noocrația.....	Error! Bookmark not defined.
Paul Zarifopol despre intelectual: „specia care se îndoiește”	Error! Bookmark not defined.
Intelectualul lui Constantin Rădulescu-Motru: „propagator și făuritor de idei”.....	Error! Bookmark not defined.
Intelectualul „tinerei generații”, între pasivism, activism social și reluarea utopiei.....	Error! Bookmark not defined.
Pariul ireversibil cu istoria. Mircea Eliade despre lașitatea intelectualilor.....	Error! Bookmark not defined.
În „apărarea civilizației”, o „voce ex-centrică”: Bucur Țincu ...	Error! Bookmark not defined.
Libertatea de exprimare ca esență a intelectualului	Error! Bookmark not defined.
2. Munca intelectuală în România interbelică:	Error! Bookmark not defined.
între „biurocratism” și „surugiu la cuvinte”.....	Error! Bookmark not defined.
Munca: de la necesitate la obligație	Error! Bookmark not defined.
Intelectualul și noua etică a muncii: responsabilitatea socială.....	Error! Bookmark not defined.
Munca intelectuală într-o societate agrară	Error! Bookmark not defined.
Opțiunile <i>umanoarelor</i> : birocratism sau artă pură.....	Error! Bookmark not defined.
Profesioniști, experți, ingineri.....	Error! Bookmark not defined.
Tentative de construire a conștiinței de clasă a intelectualilor	Error! Bookmark not defined.
Proiectul statului cultural ca formă de (re)valorizare a muncii intelectuale.....	Error! Bookmark not defined.
3. Învățământul superior românesc interbelic: supraaglomerarea universităților, proletariat intelectual și șomaj intelectual.....	Error! Bookmark not defined.
Finalitățile educației superioare în secolele XIX-XX.....	Error! Bookmark not defined.
Influențele europene în proiectarea universității românești.....	Error! Bookmark not defined.
Universitatea europeană și noile provocări socio-economice în perioada interbelică.....	Error! Bookmark not defined.
Universitatea în România Mare: origini, structură și ideologie.....	Error! Bookmark not defined.
Sistemul educației superioare în România interbelică: reconfigurări instituționale și finalități sociale.....	Error! Bookmark not defined.
Universitatea București în perioada interbelică: analiză statistică.....	Error! Bookmark not defined.
Repartizarea geografică a studenților Universității din Cluj.....	Error! Bookmark not defined.

Delimitarea eșantionului de analiză a studenților clujeni	Error! Bookmark not defined.
Raportul bărbați / femei în evoluția corpului studențesc de la Facultatea de Litere-Filozofie din Cluj	Error! Bookmark not defined.
Originea socială și etnică a studenților „umanști”	Error! Bookmark not defined.
Rata de finalizare a studiilor superioare la litere-filozofie.....	Error! Bookmark not defined.
Studenții secției de farmacie: origine socială și repartizare pe sexe.....	Error! Bookmark not defined.
Studenții medicinisti	Error! Bookmark not defined.
Evoluția populației studențești în perioada interbelică: universități, academii comerciale și școli tehnice superioare.....	Error! Bookmark not defined.
Legea învățământului din 1932: context și motivații.....	Error! Bookmark not defined.
Orientarea profesională și selecțiunea valorilor: o dezbatere fără ecou.....	Error! Bookmark not defined.
Șomajul intelectual: cauze și efecte. Preocupări statistice și dezbateri de presă.....	Error! Bookmark not defined.
Centrele urbane ca loc al șomajului intelectual. București (studiu de caz).....	Error! Bookmark not defined.
Șomajul intelectual, între percepție publică și viziuni subiective.....	Error! Bookmark not defined.
Șomajul intelectual în presa românească 1929-1933.....	Error! Bookmark not defined.
Șomajul intelectual prin memorii și jurnale: sentimentul ratării și al disperării.....	Error! Bookmark not defined.
De la disprețul opiniei publice spre intimitatea unor conștiințe dezorientate.....	Error! Bookmark not defined.
Răspunsul <i>establishment</i> -ului. Limitarea accesului în învățământul superior, între criterii economice și excluderea „minoritarilor”	Error! Bookmark not defined.
Comasarea învățământului superior farmaceutic la București.....	Error! Bookmark not defined.
Limitarea accesului la Universitate.....	Error! Bookmark not defined.
Ascensiunea naționalismului: de la <i>numerus clausus</i> în educație spre naționalismul economic.....	Error! Bookmark not defined.
Recensământul șomerilor intelectuali și măsuri de <i>protejare a muncii naționale</i>	Error! Bookmark not defined.
Funcționarii Statului: venituri și cheltuieli	Error! Bookmark not defined.
Limitele meritocrației într-o societate agrară.....	Error! Bookmark not defined.
4. Serviciul Social al Tineretului în România 1938-1939.....	Error! Bookmark not defined.
Studențimea interbelică: de la mișcare protestatară la mișcare revoluționară?.....	Error! Bookmark not defined.
Studențimea românească: între identitate socială și asociaționism politic?.....	Error! Bookmark not defined.
Mediul politic în România interbelică	Error! Bookmark not defined.
Proiectul gustian: asocierea statului cu universitatea pentru ridicarea satului.....	Error! Bookmark not defined.
Viziunea regelui Carol al II-lea: cultura ca mecanism de consens social.....	Error! Bookmark not defined.
Concurența dintre Carol al II-lea și Codreanu 1934-1937.....	Error! Bookmark not defined.
Controlul direct al tineretului: O.E.T.R.-Straja Țării și echipele regale ale studenților.....	Error! Bookmark not defined.
Reevaluarea muncii fizice: misiunea echipelor regale studențești.....	Error! Bookmark not defined.
1937 – sfârșitul „concrenței loiale” dintre regalitate și mișcarea legionară.....	Error! Bookmark not defined.
Campania Echipelor Regale Studențești din vara anului 1937.....	Error! Bookmark not defined.
Serviciul Social al Tineretului în România 1938-1939.....	Error! Bookmark not defined.
Noul regim și educația	Error! Bookmark not defined.
Legea Serviciului Social	Error! Bookmark not defined.
Sfârșitul Serviciului Social	Error! Bookmark not defined.
Concluzii.....	Error! Bookmark not defined.
BILIOGRAFIE	Error! Bookmark not defined.